

TÖKÉLETES ELÉGTELE

Minden pap naponként szolgálatba áll, és sokszor mutatja be ugyanazokat az áldozatokat, amelyek sohasem képesek bűnöket eltörölni. Ő ellenben, miután egyetlen áldozatot mutatott be a bűnökért, örökre az Isten jobbjára ült, és ott várja, hogy ellenségei zsármolyul vessenek lába alá. Mert egyetlen áldozattal örökre tökéletessé tette a megszenteltek.
Zsid. 10,11-14

Keresztyén testvéreim, a zsidókhöz írt levél rendkívül fontos írása az Újszövetségnek, mert egy témája van: Jézus Krisztus személyét és váltságmunkáját mutatja be. Ez életkérdés, hogy világosan lássuk, ki a mi Megváltónk, és mit tett értünk. Azon kívül ebből az írásból szépen kitűnik az is, hogy az Ó- és Újszövetség folytonossága és különbözősége milyen hatással lehet hitünkre. Fontos tehát, hogy jól értsük ezt az írást.

Négy fejezetben szeretnék most róla beszélni. Először valamit a formai szempontokról, azután egy kicsit többet a tartalmáról, azután még többet a központi gondolatáról, és röviden arról, hogy milyen gyakorlati következmények jönnek ebből.

1. Ki írta ezt a levelet? Nem tudjuk.

Sokáig azt gondolták, hogy Pál apostol, de annyira más a stílusa és gondolatvilága, mint a 13 reánk maradt páli levélnek, hogy biztosra vehetjük: nem ő. Az utolsó előtti mondata arról szól, hogy Timóteus kiszabadult a börtönből. Ebből arra következtettek, hátha ő írta. Vagy lehet, hogy Lukács, mert olyan igényes görögiséggel íródott, ahogyan Lukács fogalmazta az evangéliumát és az Apostolok cselekedeteiről írott könyvet.

Nem tudjuk, ki írta. Szerény véleményem szerint teljesen mindegy. Az bizonyos, hogy aki írta, azt ugyanaz a Szentlélek ihlette, aki a többi szentírtó. Ez ennek az írásnak minden betűjéből kiderül.

Kiknek írta? Minden bizonnyal olyan zsidókból lett keresztyéneknek, akik jól ismerték az Ószövetséget, hiszen gyakran hivatkozik a levél írója az Ószövetségre, sőt azt ismertnek veszi, és úgy építi fel arra Jézus Krisztus tanításait és munkáját.

Kitűnik azonban az is, hogy ezek a keresztyének valami miatt megálltak a hitbeli fejlődés útján, sőt kezdenek visszacsúszni, mert van néhány kemény figyelmeztetés is a levélben, hogy már megint a holt cselekedetekben bíztok, és nem meritek komolyan venni, hogy egyedül hittel fogadhatunk el mindent, amit egyedül Jézus végzett el helyettünk és értünk, és amit egyedül tőle kaphat meg minden hívő. Ez a gondolat végigvonul a levélen, hogy ti most megálltatok, sőt szét lassan csúsztok visszafelé. "De mi nem vagyunk a meghátrálás emberei, hogy elveszünk, hanem a hitét, hogy életet nyerjünk!" Úgyhogy tessék talpra állni és továbbmenni előre azon az úton, amelyen az Úr Jézus elindított titeket.

Ezért olvassuk többször is ezt a biztatást - nem unja meg szó szerint ismételni -, hogy az elkezdett bizodalmat mindvégig erősen tartsátok meg. És olvassuk többször ezt a másik biztatást: ragaszkodjunk hitvallásunkhoz. Amire egyszer már eljutottatok, amiről másoknak is vallást tettek, ahhoz tessék ragaszkodni! Ezt el akarja venni tőletek az ördög, össze akarja kuszálni a hiteteket, bizonytalanná akar tenni abban, amiben már bizonyosak tettek, nézzétek meg, mit formált rajtatok az a bizonyosság, amit most kezdetek elveszíteni, tessék két kézzel utána kapni. Lehet újra megvizsgálni, igaz-e vagy nem igaz, amit kijelentésként kaptatok. Mivel azonban igaz, ne engedjétek ki a kezetek közül, mert ez fog megtartani titeket.

A Zsidókhöz írt levél lelkipongozói írás is. Sok melegség, ugyanakkor sok határozottság, keménység is van benne. Biztatja, bátorítja azokat, akik megálltak a hitben.

Mikor keletkezett? Két dátum közé tudjuk elhelyezni. Az említett utolsó előtti mondatban Timóteus kiszabadulásáról van szó, és azt tudjuk, hogy Timóteus 91-ben halt meg. Ugyanakkor többször említ egy nagy tragédiát, egy nemzeti pusztulást a levél. Ha ez Izrael 70-ben bekövetkezett pusztulása volt, akkor 70 és 91 között valamikor írták ezt a levelet. Mindenesetre 95-ben Római Kelemen már idéz belőle és hivatkozik rá.

Ennyit a formai szempontokról.

2. Miről szól, mi a tartalma és a szerkezete?

Nagyon szépen felépített szerkezete van. Az első hét fejezetben, tehát a levélnek több mint a felében Jézus Krisztust összehasonlítva azokkal, akiknek a legnagyobb tekintélyük volt Izrael hitvilágában. Bebizonyítja, hogy Jézus mindegyiküknél összehasonlíthatatlanul nagyobb.

Először a prófétákról szól, olvastuk ezt a három verset. A prófétáknak nagy tekintélyük volt Izraelben. A próféták soha nem a magukét mondták, csak a hamis próféták mondták azt, amit hallani akartak tőlük. Az

igaz próféták mindig azt mondták, amit Isten üzent a népnek, éppen ezért mintegy Isten reprezentánsaiként, képviselőiként tekintették őket.

A próféta szava igaz, és ebben egyáltalán nem bizonytalanítja el a levél írója az olvasókat, sőt azt mondja: ez így van, és legyen áldott az Isten, hogy küldte nekünk egymás után az Ő prófétáit, akik mindig fontos dolgokat mondtak el Istenről.

Jézus azonban mindent elmondott, amit mi Istenről tudhatunk. Jézus többet jelentett ki Istenről, mint az összes próféta együttvéve, ennivel nagyobb náluk. Jézus hatalma szavával hordozza a mindenséget. Ilyen kijelentésre egyik próféta sem ragadtatta volna magát, mert ez nem volt igaz. Egyszerűen az Isten Fia mondhatja ezt el. Nagyobb tehát, mint a próféták.

Akkor ugrik egy nagyot a láthatatlan világba, és azt mondja: nagyobb, mint az angyalok. Az angyalokat Isten ember feletti képességekkel ruházta fel, de Jézushoz képest csak szolgák. Az Újszövetség, az evangéliumok, többször említi, hogyan szolgáltak az angyalok Jézusnak, sőt Isten küldetésében sokszor szolgálnak Isten embereinek is. Jézus az Úr, az angyalseregek az Ő szolgálói, akik egyetlen szavára azt teszik, amit Ő mond. Nem is lehet őket egy napon említeni.

Azután jön Mózes, a törvényadó, akinek egészen kivételes szerepe volt Izrael történetében. A Zsidókhöz írt levél írója nagy tiszteltetlén író Mózesről, de azt mondja: Mózes az Isten házában, az Isten egyházában szolga volt, Jézus pedig a Fiú, aki a ház. Ő az örökös. Ugye nem kell bizonygatni, melyik a nagyobb Isten házában: egy szolga - vagy a tulajdonos.

Azután említi Áront, a főpapot és a lévita papságot. Csak a papok mutathattak be áldozatot. Csak a főpap mehetett be egy évben egyszer a szentek szentjébe. A papságnak kiemelt helye és helyzete volt Izraelben. Itt is következik azonban egy "de", mert a levél úgy folytatja, hogy de Jézusnak nem kell bemutatnia önmagáért áldozatot, mint ahogy a papoknak naponta kellett, mert ők ugyanolyan bűnös emberek voltak, mint a többi. Jézus nem egy évben egyszer merészkedik oda a Mindenható színe elé, hanem így olvassuk sőt szerint: "Olyan főpapunk van, aki a felségs Isten trónusának a jobbán ül a mennyekben." Áron nem ült ott, és az utódai sem. Ez egyedül a Fiúnak, Isten Fiának adatott meg.

Végül hivatkozik a hívők atyjára, a nagy Ábrahámra, akit Isten kihívott a pogányságból, akit az Ő választott népének ősatyjává tett, aki egy életen át hitben és engedelmisségben követte az Urat, aki minden hívőnek példaképe lehet a mai napig. De - mondja - Jézus összehasonlíthatatlanul nagyobb, mint ő. Ábrahám még Melkisédeknek is tizedet adott, és ezzel elismerte, hogy felette van. Jézus pedig mennyivel felette van Melkisédeknek is.

És eközben az első hét fejezetben többször előfordul ez a középfok: jobb. Jézus jobb szövetséget kötött, jobb ígéreteket hozott, jobb reménységre bátorít bennünket. Nem azt mondja: jó (hogy az Ószövetség rossz és az Újszövetség jó), hanem azt mondja: az Ószövetség jó, mindenestől. Egészen kivétel volt a pogány tengerben, de mi most kaptunk egy még jobbat, és ezt Jézus Krisztus tette hozzáférhetővé mindannyiunk számára. Ez az első hét fejezet.

A 8., 9. és 10. rész a levél közepe. Itt mondja el a legfontosabbakat, majd erre később még visszatérünk. Itt szól Jézus Krisztus golgotai áldozatának a kozmikus jelentőségéről és páratlan erejéről.

A 11. részt a legjobban ismerik a testvérek. Itt sorolja fel az úgynevezett hit hőseit Ábeltől a prófétáig, ki hogyan hitt bátran Isten szavának, és milyen csodák követték ezt a hitet.

A 12. és 13. részben pedig gyakorlati tanácsokat, segítséget ad az említett újrakezdéshez, hitben való megújuláshoz.

Ennyit a tartalmáról.

3. A harmadik szakaszban szeretnék beszélni arról, amit egy kifejezéshez köt a Zsidókhöz írt levél, és ez a jelző gyakran ismétlődik benne. Ez pedig: a tökéletes jelző, mindig Jézussal kapcsolatban.

Azt mondja: Jézus tökéletes kijelentést adott nekünk. Tökéletes elégteltelt szerzett nekünk, és egyedül Jézus a tökéletes közbenjáró Isten és emberek között. Ezeknek pedig gyakorlati, hétköznapi következményei vannak.

a) Mit mond erről ez a szentírási könyv? Mit ért azon, hogy Jézus "tökéletes" kijelentést adott?

Olvastuk az első három verset - megint említem -, hogy Isten sokszor, sokféleképpen szól a prófétákon keresztül. Önmagáról csak Izraelnek, az Ő népének jelentett ki fontos dolgokat. A pogányok csak úgy tapogatóznak a maguk bálvány világában. Nem ismerik, milyen az, hogy Isten megszólal, és igazságot közöl, hogy önmagáról hiteles információkat ad. Ehhez egy élő Isten kell, aki valóban létezik, a pogányoknak meg nincs ilyen istenük. De Izrael Istene ilyen, és ezekből az igazságokból élt a nép évszázadokon keresztül.

Minden próféta azonban csak valami aktuális, részleges igazságot közölhetett arról, hogy kicsoda Isten és mit akar az Ő népével. Mindig csak azt, amit Isten reá bízott. Jézus viszont mindent elmondott Istenről. Amit nekünk tudnunk kell Istenről, önmagunkról és az Ő velünk való szándékáról, ezt Ő mind kijelentette nekünk.

Ez azért fontos, mert erre az Úr Jézus is utal. A Máté evangélium 11. részében olvassuk azt, amikor szinte hangosan gondolkozik, elmélkedik egy szűk hallgatóság előtt, és ezt mondja: "Az én Atyám mindent átadott nekem, és senki sem ismeri a Fűt, csak az Atya, az Atyát sem ismeri senki, csak a Fiú, és az, akinek a Fiú ki akarja jelenteni."

Vagyis mi emberek magunktól soha nem jutunk el hiteles, igaz Isten-ismeretre. Mi mindig csak annyit tudhatunk Istenről és velünk való terveiről, amennyit Ő elmond nekünk. És itt azt olvassuk, hogy Isten ezt Jézusban keresztül mondja el nekünk. De rajta keresztül mindent kijelent, amit fontos tudnunk.

Mi következnek ebből? Sok minden, de most csak egyet említek. Egyebek között az, hogy ahhoz képest, amit Jézus Istenről elmondott, nem létezik új kijelentés. Tehát a mai szekták és vallási csoportok úgynevezett prófétái a magukét mondják, vagy még rosszabb esetben valami démoni kijelentést közvetítenek. A Szentírás szerint Isten mindent elmondott nekünk Jézusban, amire szükségünk van, hogy megismerjük Őt, magunkat és a világgal való tervét. Úgyhogy, aki többet akar tudni ebből az igazságból, annak nem különböző szekták prófétáinak a vaskos kötetit kell tanulmányoznia, hanem Jézust kell jobban megismernie. És azt, ami a Szentírásban erről van, azt kell alaposan, összefüggéseiben is és helyesen megértenie, akkor jut el teljesebb ismeretre. Nem beszélve arról, hogy a teljes Szentírás, mind az Ó-, mind az Újszövetség a megismerésen sokkal többet ért, mint mi.

A Biblia szótárában megismerni nemcsak értelmi, intellektuális feladatot jelent, hanem teljes életközösséget. És amikor Isten megismeréséről van szó, akkor a Biblia mindig arra gondol, hogy a hívő olyan teljes lelki közösségben él az élő Istennel, ami mindennapi kommunikációt jelent, ami a neki való színtelen engedelmisséget jelent, amiben együtt él és összeforr a hétköznapi élete az ő kegyelmes Istenével.

Sokszor elmondtuk már, hogy a megismerni szó jelenti a legszorosabb házastársi közösséget is. Azt olvassuk mindjárt a Biblia első lapján, hogy Ádám ismerte az ő feleségét Évát, és ebből megszületett Káin. Itt a testi közösségről van szó, de a legteljesebb lelki közösség is a megismerés címszó alá tartozik, és egyáltalán ez az együttélés, ezért mondja Jézus: "*Az ajtó előtt állok és zörgetek, aki meghallja és kinyitja az ajtót, bemegyek ahhoz, és vele vacsorázom és ő envelem.*" (Jel 3,20).

Elkezdődik a gyakorlati együttélés, és eközben ismerheti meg egy magunkfajta hívő ember egyre mélyebben Jézust és Istent. Itt arról van szó; ami ehhez szükséges, azt Jézus Krisztus tökéletesen kijelentette.

b) De Ő a tökéletes elégtétel szerzője is. Istennek a bűnnel szembeni igazságos haragját tökéletesen enyhítette, megszüntette, mert Istennek a bűnös emberrel szembeni jogerős ítéletét tökéletesen elszenvetted a kereszten, és ezért lehet leírni ilyeneket, amiket olvastunk: "Egyetlen áldozattal örökre tökéletessékké tette a megszentelteket."

Ezért Biblia-ellenes az, amikor valaki Krisztusnak a Golgotán bemutatott áldozatát bármilyen formában meg akarja ismételni. Először is: azt nem lehet megismételni, másodsorban meg nem kell. Ha az tökéletes, akkor mit akarunk ismételni? Akkor annak az erejében kell hinnünk, és azt kell magunkra nézve személyesen is érvényesnek tekintenünk. Ezért igeellenes és istentelen dolog, ami ellen a Zsidókhoz írt levél hadakozik, hogy újra a holt cselekedetekben kezdenek bízni a levél címzettjei, vagyis ki akarják egészíteni Krisztusnak az áldozatát: Jó, jó, Ő sok mindent elintézett a kereszten, de azért nekünk is olyan cselekedeteket kell még felmutatnunk Isten előtt, amiknek a fejében kaphatunk tőle kegyelmet, bocsánatot, áldásokat, stb. - Itt nem üzletelésről van szó. Itt Jézus egyszer és mindenkorra eleget tett mindannyiunk bűnéért. Ha cselekedni akarunk, akkor az után, hogy ezt az üdvösséget ajándékként, ingyen, hittel elfogadtuk, képesek leszünk olyan cselekedetekre, amelyek már kedvesek Istennek.

c) Azt mondja még a levél, hogy Ő tökéletes közbenjáró. Miért? Mert teljesen azonosult velünk, emberekkel és közben teljesen megmaradt a maga mindenhatóságában Istennek. Ezt ésszel felfogni sem tudjuk - én legalább is nem tudom -, és ezt megismételni sem tudja senki. Erre is csak Ő volt képes, hogy az Ő örök, isteni természete mellé magára vegye még a mi emberi természetünket is. Miért kellett ezt csinálnia? Mert az ember bűnéért csak ember szenvedheti el a büntetést. Ő ezt komolyan vette és vállalta. Ezért tette ki magát minden szenvedésnek, kísértésnek, inzultusnak, ami miatt mi nap mint nap szenvedünk.

Nincs olyan emberi megpróbáltatás, amin az Úr Jézus keresztül ne ment volna. Ezért olvassuk mindjárt a Zsidókhoz írt levél elején azt, hogy mivel Ő megkísérletett mindenben hozzánk hasonlóan, ezért tud segíteni azoknak, akik kísértések között járnak. Óriási evangélium. Majd még erre visszatérünk.

Ő tehát valóságos emberré lett, de mint valóságos Isten végezte el a váltásmunkát, és ezért lett tökéletes. Olyan kedvesen írja ezt a 4. rész végén: "*Értsétek meg hát, hogy olyan főpapunk van, aki áthatolt az egeken, az Isten Fia. Mert nem olyan főpapunk van, aki ne tudna megindulni erőtlenségeinken, hanem olyan, aki hozzánk hasonlóan kísértést szenvedett mindenben, kivéve a bűnt. Éppen ezért ezzel a bizalommal járuljunk a kegyelem trónusához, ahol irtalmat fogunk nyerni, amikor szükségünk van rá.*" És a 8. rész elejéről: "*Olyan főpapunk van, aki a felséges Isten trónusának a jobbára ült a mennyekben.*"

Egymás mellé teszi a kettőt. Olyan főpapunk van, aki kipróbálta, milyen embernek lenni, ezért tud mélyesen megérteni bennünket, és tud segíteni rajtunk, de aki pillanatnyilag a mennyi trónus jobbán ül, akinek adatott minden hatalom mennyen és földön, és aki ezzel a hatalmával éppen hogy rajtunk akar segíteni és minket akar erősíteni. Ezzel a bizalommal járuljunk hozzá, és engedjük, hogy segítsen rajtunk.

4. Éppen ezért szeretném még megkérdezni: mekkora Krisztusunk van nekünk?

Borzasztó, hogy mindenféle elképzeléseink vannak Istenről és Jézus Krisztusról, és ezek néha messze járnak a valóságtól. A múltkor bizonygatta nekem valaki: Értsd meg, hiszem azt, hogy az Úr Jézusnak sokkal több megoldási lehetősége van az én problémámra, mint nekem. - Mondtam neki: nem sokkal több, hanem neki végtelen megoldási lehetősége van. Kicsit gondolkodott, és őszintén bevallotta: ezt nem tudom felfogni. Persze, hogy nem tudjuk felfogni, hogy mi az, hogy nem egy és nem ötven, hanem végtelen. Mi az, hogy végtelen? Mennyi a végtelen?

Persze, hogy nem tudjuk felfogni, mikor Ő mindenható, örökkévaló, mindenütt jelen való, szent és igaz Isten. Hogy tudnánk felfogni? Na de itt kellene a hitünknek működnie. Mivel ezt mondja róla az ige, mivel ezt mondta Ő önmagáról, s mivel egyet-mást már tapasztaltunk is az Ő mindenható hatalmából, ezt kellene a következő esetben is komolyan vennünk. Alázatos hittel kérni, várni és csodálkozni, hogy megint milyen megoldása volt... fantasztikus! Megint Ő lépett, Ő cselekedett. Legyen áldott egyedül az Ő neve! Ezt jelentené hitben járnunk.

Egy újabb nehéz feladat tornyosul előttünk, azonnal magunkra nézünk, hogy nem vagyok rá képes. Nem. Ezt már korábban is tudhattam, hogy sok mindenre nem vagyok képes. De ha Ő biz meg azzal a feladattal, akkor most nem magamra nézek, nem a feladat nagyságától riadozom, hanem Őrá. Uram, most hogyan fogod ezt megoldani? Vagy hogyan fogsz engem alkalmassá tenni arra, amire magamban nem vagyok alkalmas, mert ez neked lehetséges.

Hány ilyen tapasztaltunk már! Isten kegyelméből itt a nehéz gyülekezeti feladatok között én is. De amikor jön egy újabb, szégyenkezve bevallom azonnal innen a szó- székéről, sokszor megint magamra nézek, meg a feladattól riadozom. Miért nem tudok azonnal Őrá nézni? Uram, itt van egy újabb csodának a lehetősége. Szent kíváncsisággal várom: mit fogsz most tenni? Ezzel dicsőítenénk Őt igazán.

Meg amikor egymásért imádkozunk sokszor úgy, hogy magunk sem hisszük, hogy az illetővel megtörténhet az, amit kérünk. Miért nem hisszük? Ha Ő az uraknak Ura, a királyoknak a Királya, és ott ül most is a felséges Isten trónusának a jobbán a mennyekben, és én az Ő barátja vagyok? Mert azt mondta: ti az én barátaim vagytok, ha azt cselekszitek, amit én mondom nektek. Ha én azt cselekszem, akkor mint a barátja jöhetek hozzá, a világ legbefolyásosabb hatalmához. Miért nem tudunk így imádkozni hozzá?

Nos, ebben akar Ő megerősíteni minket, mert ez lehetséges. Ez nem illúzió, nem rózsaszínű álom, erről nem szabad lemondanunk. Elestettségünkől Ő felemel, imádságainkban megbátorít. Amikor újra vétkezünk, elég nekünk az Ő kegyelme, mert tökéletes elégtételt szerzett. Sokkal bátrabban bizzuk rá magunkat és vegyük komolyan, hogy Ő az, akinek önmagát mondja.

Újra javasolom: olvassuk el a Zsidókhoz írt levelet akár egyvégtében is, vagy naponta kisebb szakaszokban, hadd erősítse meg Isten ezáltal is a hitünket. Ámen.

AZ EGYHÁZ BELSŐ ÉLETE A KÖZÉPKORBAN

A SZERZETES ÉLET

A középkori keresztyénség fejlődésére a pápaságon kívül semmi sem volt akkora hatással, mint a szerzetesség.

A szerzetesrendek és munkájuk

Nursiai Benedek rendalapítása csak a kezdet volt. A nyugati keresztyénség friss szelleme az új szerzetesrendek egész sorát hozta létre. A legfontosabbak voltak a XII. század első harmadában keletkezett cisterciák és premontrieiek, akiknek főördeme a pogánymisszió s az új keresztyén népek kiművelése volt; továbbá a XIII. század első harmadában keletkezett koldulórendek: a minoriták vagy franciskánusok és a dominikánusok² vagy prédikáló testvérek, akik a már névleg keresztyén polgárságot és parasztnépet akarták bűnbánatra indítani s ebben hatalmas sikereket is értek el. Mindezeknek a szerzeteknek női águk is volt.

Ezek a rendek, a nagyszámú többivel egyetemben, nagyon sokféle munkát végeztek. Elsősorban ugyan minden szerzetes a saját lelkiüdvösségén munkálkodott. De a legtöbben nemcsak erre szorítottak. Ők

folytatták tovább az ókori egyház nagy szeretetmunkáit. Kórházakat, vendégfogadókat rendeztek be. Továbbá már a benedekrend iskolákat állított föl a klastromok falai közt. A szerzetesek buzgón tanítottak; másolgatták a régi pogány klasszikusok és az ókeresztény írók munkáit; krónikákat írtak. De a gazdasági munkát sem vetették meg: az új népeknek ők adták a legjobb példákat a föld- és a szőlőművelésre, kertészetre, mocsarak lecsapolására, erdőirtásra, állat- és gyümölcsfajok nemesítésére. A koldulórendek ezzel már nem foglalkoztak, mert öneik nem volt szabad fekvőségeket bírniuk. De az ő tagjaik viszont kitűntek, mint népies prédikátorok és lelkipásztorok, mint tudósok és egyetemi tanárok, költők, művészek, zenészek.

A szerzetesi vallásosság

A szerzetesek lelkében élt a legjellegzetesebb formája a középkori vallásosságnak. Ez a forma volt a misztika. A misztika ősi jelensége minden vallásos életnek. Lényege az istenségbe való boldog, titokzatos elmerülés érzése. A misztikus a külvilág iránt elveszti fogékonyságát, de viszont benső tapasztalásokban (látomások, hangok stb.) részesedik. A misztikus állapot legjobb előkészítője az érzékek uralmát leküzdő aszkézis. Innen érthető, hogy a szerzetes élet kezdetétől fogva melegágya volt a misztikának.

Misztika, pogány hatás alatt, régtől fogva van a kereszténységben. De tetőpontjára a középkorban, a szerzeteseknél jutott. Isten az Evangéliumban nem a misztikát, hanem az egyszerű, alázatos és engedelmes hitet jelölte ki az Ő megismerésére vezető útnak. Ezért a szerzetes misztikusok is többé-kevésbé mind téves úton jártak. De voltak közöttük egyesek, akik Krisztus iránt való mély szeretetüket ezen az úton is megkapóan ki tudták fejezni. Ilyen volt Clairvauxi Bernát, a cisterciái-rend legnagyobb alakja (mh. 1153). Jellemző jelszava volt: „Istent annyiban ismerhetjük meg, amennyiben szeretjük.” Egyszerű barát létére is vezérhatalma lett korának: keresztes hadjáratra tüzelt, pápáknak és fejedelmeknek volt a tanácsadója.

De a legrokonszenvesebb képviselője a szerzetesi vallásosságnak Assisi Ferenc (mh. 1226). Gazdag kereskedő gyermeke volt. Kora ifjúságában az élet örömeinek s fellengő lelke becsúgyának élt. Betegség és csalódások súlya alatt megtört, kiábrándult és Istenhez tért. Egész valóját megrázó misztikus élményeiből megértette Krisztusnak öhozzá szóló parancsát: követni Őt és hirdetni evangéliumát az apostolokéhoz hasonló szegény és boldog vándoréletben. Erre szentelte egész életét. Vonzó, gyermekeg egyénisége és rendkívüli erejű hite egyre szaporította barátait, hívei számát. Egy kis szabad aszkéta- és igehirdető-társaság alakult körülötte. Ebből lett az első „koldulórend” nem annyira Ferencnek, mint inkább a pápáknak akarata szerint. Ezek ugyanis hamar észrevették, hogy lelki hatalmuk erősítésére világszerte nagyon jól felhasználhatják ezt az alázatos és mozgékony kis csapatot. Így, pápai irányítással, lett Ferenc követőiből, a magukat szerényen „kisebb atyfiak”-nak (fratres minores) nevező aszkéta társaságból a már említett ferencrend, a franciskánusok vagy minoriták rendje. Magának Ferencnek nem telt ebben öröme; de sokkal engedelmesebb híve volt a pápának, hogysem föl merte volna emelni a szavát ellene. Pedig különben gyermeki nagy hite csodásan szabadá tette. Krisztus boldog követése betöltötte egész életét. Semmi világi dolog nem izgatta. A szegénységet mátkájának, a fájdalmat testvérének tekintette. Ujjongó örömmel hallgatta a természet Istent dicsőítő beszédét. Alakja a világi hatalomtól és gazdagságtól megmámorosodott egyházban a legüditőbb jelenség.

A szerzetesi szellem hatása

Fénye mellett árnya is bőven volt a szerzetességnek. A klastromok gondtalan életet nyújtó falai mögött minden időben sok lelki-teszt tunyaság és durvaság bújt meg. Vallásos gög, szellemi sötétség, erkölcsi romlás nem volt a klastromokban ritka jelenség már a középkor elején és virágjában sem. De egyelőre még az árnyoldalak nem homályosították el a fényoldalakat. A keresztény emberiség csodálva nézett a szerzetesekre. Az ő hitüket és életüket tekintette igazi eszményi kereszténységnek. A cluny-i reform szigorú szelleme már a nem-szerzetes papságra nézve is erkölcsileg kötelezővé tette a szerzetes-élet egyik fő vonását: a nőtlenséget (coelibatus). VII. Gergely pápa aztán kiméletlen föllépésével jogilag is kötelezte erre az egész papságot. - Még a lovagságot is megragadta a szerzetesi szellem: a XII. században keletkeztek a lovagrendek, a vitézi és az aszkéta életmód egybeszővései. A nagyobb városokban mindenütt önkéntes polgári aszkéta-társaságok is létesültek férfiakból és nőkből. Ezeknek tagjai nem hagyták el a világi életet és foglalkozást, de ezen belül, amennyire tehették, aszkéta életmódot folytattak és közös szentgyakorlatokat űztek. A lovagrendek és a polgári aszkéta-társaságok versenyeztek a klastromok lakóival a szeretetmunkában. Egyszóval Isten a szerzetesi szellemből is engedett egyháza számára áldásokat fakadni.

A szerzetesség és a tudomány

Nagy érdeme volt a szerzetességnek a tudomány, főképpen a teológia művelése. Ez különösen a XIII. század eleje óta, az egyetemek keletkezésével lendült föl. Az egyetemek tanárai a régibb, még inkább az újabb szerzetesrendekből kerültek ki legnagyobb részben. Ez egyetemen és a kisebb szerzetesi iskolákban folyt tudományművelést neveztek el skolasztikának (azaz „iskolás” tudományosságnak). A skolasztika alapelve a filozófiában is, a teológiában is, az egyházi tekintély előtt való föltétlen meghajlás volt. Így tehát sem a filozófiában nem ismerte el az ész önállóságát s a szabad kutatás jogát, sem a teológiában nem tekintette egyetlen zsinórmértéknek a Szentírást. De még így is sikerült nagyszabású rendszereket alkotnia. A legkiválóbb skolasztikus az olasz grófi családból eredt domínikus Aquinói Tamás volt (mh. 1274). Mái is ő a római egyház hivatalos mintateológusa és filozófusa.

A NÉP VALLÁSOSÁGA ÉS AZ ISTENTISZTELET

A nép vallásossága

A középkorban a nép vallásossága teljes mértékben az egyház és a papság tekintélyének uralma alatt állott. A pap, mint mennyet és földet összekapcsoló közvetítő hatalom állott az egyszerű ember előtt. Az egyház a földi élet minden mozzanatában ott volt mint parancsoló és áldó, segítő és szentelő erő. Az emberek szorgalmasan és sűrűn látogatták a templomot. Különböző az egyházi és állami törvényekkel kötelezővé is volt téve. Az istentiszteletek elhanyagolásáért súlyos büntetések jártak. Otthon is mindegyre imádságok, áldások, szentelések szakították meg a napi munka folyását. - Ennek azért is szükségét érezték, mert a középkori ember képzeletében tovább élt az antik szellemvilág: a boszorkányokban, a gonosz szellemekben való sötét hit általános volt. Ezeknek ellenszerűül folyományok az egyház nyújtotta szentelő kegyelemhez, amelyben varázserőt, bűvös hatalmat láttak.

Ehhez természetesen vaskos csodahit kellett. A középkor az örökös csodalátások kora. Ezeknek csak egy kisebb részét lehet „kegyes” csalásból magyarázni. Nagyobb részüknél természetes forrása a rengeteg szenvedésen keresztülment középkori ember erősen izgható telkiállapota volt. Ebben a lelkiállapotban hajlandó volt a középkori ember minden meglepő és szokatlan jelenségben természetfölötti tümenényt látni. Hiszen a természet erőit és törvényeit még ő is, éppúgy mint az antik ember, csak a legfogyatékosabban ismerte. Innen érthető a legendák fantasztikus története. Sokszor megdőbentető tömegmozgalmakat is támasztott ez az állandó izgatottság: ilyenek voltak tulajdonképpen maguk a keresztes hadjáratok is, még inkább az önostorozó záradéklátok.

Ebben a lelkiállapotában a középkor emberét örökös félelmek gyötörték: félt a pokoltól, a „tisztítóhely” kínjaitól. Ezért reszkető mohósággal vágyott a bűnbocsánatra. Mindennap előfordult, hogy a világba elmerült emberek hirtelen szakítottak a tobzódó étellel s a bősztűn önkínzó vezeklés másik végletébe csaptak át. Ugyanezen okból gyakorolta a középkori ember a jócselekedeteket is. Sérény volt a bőjten, alamizsnálkodásban, de akárhányszor ezzel sem érte be s hogy bizonyosabb legyen üdvösségében, szerzetbe lépett. A tehetősek ezenfelül még nagy anyagi áldozatokkal is igyekeztek minél több „érdemet” szerezni Isten előtt. Nemesség és polgárság versengett a templomok, klastromok, kórházak, menhelyek építtetésében, kegyes adományokban. Csakhogy ezekben a jótettekben még a nemesebb lelkének is a saját üdvösségük biztosítása, tehát egy alapjában önző érdek volt a rúgó. Maga az egyház hivatalosan is tanította, hogy „*a gazdagnak épp oly szüksége van a szegényre, mint a szegénynek a gazdagra*”, mert a gazdag ember a maga lelkiüdvét legkönnyebben a szegények megsegítésével biztosíthatja. A koldulás és az alamizsnálkodás egyaránt „érdem” lett. Így ez a nem evangéliumi vallásosság mesterségesen tenyészette az ingyenességet. A koldulás a középkor vége felé egyik legnagyobb gazdasági terhek volt a keresztény államoknak. A koldulásra pedig elsősorban épp a legnépszerűbb szerzetesrendek adtak példát.

Az istentisztelet

Az istentisztelet középpontjában a sákramentumokkal való élés állott. Ezeknek a száma most már hétre szaporodott (kereszttség, bérmálás, úrvacsora, penitencia vagy régi magyar nevén „ódozat”, utolsó kenet, pappá szentelés, házasság). Hatásukat egészen gépiesen fogták fel, mágikus kegyelemközlésnek tekintették. A főistentisztelet tetőpontja az úrvacsora volt, a miseáldozat alakjában. Az 1215-i lateráni zsinat emelte dogmává a transsubstantiatio (átlényegülés) bibliaellenes tanát. E szerint a pap által kimondott szerzetesi igék („hoc est corpus meum” stb.) hatása alatt az ostyja és a bor lényege Krisztus testvé és vérévé változik át, csupán a külső tulajdonságai - színe, íze, szaga - maradnak meg. A laikusoknak már régebb ideje csak ostyát adtak, azaz „egy szín alatt” úrvacsoráztatták őket; hiszen - amint mondták - a „test”-ben már úgyis ott van a „vér”. Valójában ezzel is a papi tekintélyt akarták még jobban fokozni. A transsubstantiatio dicsőítésére hozták be a XIII. században az „úrnapja” (festum corporis Domini) hivalkodó ünneplését.

A hívők életében legnagyobb szerepet játszó sákramentum a penitencia volt. Ez foglalta el az őskeresztyén *vezeklés* helyét. Az egyház t. i. most már nemcsak a halálos, hanem mindenféle bűnökért, még a gondolatban elkövetettekért is megkövetelte a hívőktől a vezeklést, viszont azonban ennek nyilvánosságát megszüntette. A bűnök megvallása, a gyónás (confessio) csak a pap előtt történt, fülbesúgással: a pap azután kiszabta a vezeklési büntetést (imádság, böjt, alamizsna, vagy egyéb aszkétikus gyakorlatok), amely elégtételt (satisfactio) ad a megsértett Istennek; és ennek a föltétele alatt föloldozta a hívőt vagyis bűnbocsánatot (absolutio) adott neki Isten nevében. A bűnbocsánat hathatóságához megkivánták ugyan, hogy a gyónónak igazi szívtőredelme is legyen (contritio), - de ezt a hívők és a papok átlaga sohasem vette nagyon komolyan. Később egyenesen azt is tanították, hogy már a büntetéstől való pusztán félelem elegendő ahhoz, hogy valaki bűnbocsánatot nyerjen, csak a satisfactiót teljesítse pontosan. De a lazább lelkek még a satisfactiótól is szabadulni igyekeztek s így jött divatba annak pénzen való megváltása: a bűcsú.

A sákramentumok az istentisztelet szellemi részét, az igehirdetést egészen elnyomták. Csak a kolduló rendek lendítették föl újra, mindenütt a nép nyelvén. Ennek azonban bizonyos nevelő hatása csak a műveltekre, főképp a polgárságra volt. Az alsóbb néprétegek vallásosága megmaradt a maga érzékies, pogányos alakjában. Minden keresztyén tudta ugyan a Miatyánkot és a Hiszekegyet; de azért az egyszerű ember a maga igazi segítőit mégis csak a szentekben látta. Ezeknek a száma rendkívül fölszaporodott. A népképzelet és a csodakórság minden kiválóbb aszkétából, szerzetesből csodatévő szentet csinált; sokszor a hivatalos pápai szentávtatást sem várták meg. A Mária-tisztelet most már egyenesen elhomályosította a Szentháromság egy Isten tiszteletét. Ezekkel kapcsolatosan nagyon elterjedt és egyre sivárabbá lett a képek és az ereklyék kultusza is.

Ebben az érzékies vallásosságban természetesen hatalmas szerephez jutott az érzéki szép. A középkor a virágkora a vallásosságtól ihletett művészetnek, különösen az építészetnek, amely a „román” és a „gót” stílust alkotta meg. Az egyházi zene reformátora Nagy Gergely pápa volt.

RÉVÉSZ IMRE: Az őskeresztyénségtől az ellenreformációig

AUGUSZTUS HAVI GYÜLEKEZETI ESEMÉNYEK

Augusztus. 07: Az istentisztelet utáni ebédet készítette és adományozta Fövenyessy Károly és Katalin, segített Megyesi Gizella.

Augusztus. 14: Az istentisztelet utáni ebédet készítette és adományozta Megyesi Gizella. Segített Fövenyessy Katalin.

Augusztus. 21: Az istentisztelet utáni büfét készítették a Nőegylet tagjai. Az istentisztelet után a gyülekezet tagjai résztvettek a Golden Gate Parkban megrendezett augusztus 20-i ünnepségen.

Augusztus. 28: Új kenyér ünnepe alkalmából az istentisztelet keretében úrvacsoraosztásra került sor. Körülbelül 35 személy élt az úrvacsora szentségével. Az istentisztelet utáni ebédet készítette és adományozta Bordás Piroska, segített Hajnal Ilona.

SZEPTEMBER HAVI GYÜLEKEZETI ESEMÉNYEK

Szeptember. 04: Magyar-Köpe Gábor lelkész részt vett a Pennsylvania állam Ligonier helységében megrendezett országos

lelkészkonferencián, amelyre a két magyar egyházkerület lelkészei jöttek el. A lelkész távollétében ígét hirdetett Nt. Kócs-Mayer Júlia unitárius lelkész. Az istentisztelet utáni ebédet készítette és adományozta Magyar Ilona és András.

Szeptember. 10: Kelemen M. Katalin és James A. Farris esküdtött örök hűséget egymásnak.

Szeptember. 11: Az istentisztelet utáni ebédet készítette és adományozta Vörös Ilona és Máté.

Szeptember. 18: A Flood parkban sor került a hagyományos őszi református piknikre.

Szeptember. 25: Az istentisztelet utáni ebédet készítette és adományozta Megyesi Gizella, Kozák Piroska és Imre.

A Presbitérium a Gyülekezet nevében nagy szeretettel köszöni az asszonyok konyhai faradozást, és kéri asszonytestvéreinket, hogy mások is segítsenek a finom ebédek elkészítésében.

ŐSZI REFORMÁTUS PIKNIK

Ez évi református piknikünk jól sikerült. Reméljük, hogy minden kedves vendégünk jól érezte magát, és jól szórakozott. Egyházunk nevében hálásan köszönjük a résztvevőknek a megjelenést, és a pikniken segítőknek a sok-sok fáradozást és áldozatos munkát. A piknik hathatos sikere érdekében fáradhatatlanul dolgoztak egyháztagjaink. A flekkent sütötték Kovács Árpád, Vörös Dávid, Borbély István. A kolbászt készítette és adományozta Vörös Máté, segített Vörös Dávid. A gulyást készítette és adományozta Kenéz Ilona és Zoltán. A töltött káposztát készítették és adományozták Fövenyessy Katalin, Vörös Ilona, Megyesi Gizella. A csirkepaprikást készítette és adományozta Herczeg Tamás és Barbara. A körítéseket készítették és adományozták Voros Ilona, id. Orly Elvira, Megyesi Gizella, Fövenyessy Katalin, Kenéz Ilona, Magyar Ilona, Bordás Piroska, Jacqueline de Roover. A kenyeret adományozta Kiszely András. Nagy mennyiségű házi paprikát adományozott és elárúsított Kádas Jutka. Az ebédet felszolgálták Megyesi Gizella, Herczeg Barbara, Kenéz Ilona, Kozák Ágnes, Magyar Ilona.

Köszönet illeszen minden hölgyet, aki a süteményeket készítette és adományozta, külön kiemelve Kozák Piroska és Ágnes, Nagy Gabriella, Moore Márta, Vörös Ilona, Magyary Ilona, Orly Elvira, ifj. Orly Elvira, Kenéz Ilona, Kollányi Mária, Megyesi Gizella, Hajnal Blanka, Seraphim Leeman, Nagy Mária, Borbély Rozália, Fövenyessy Katalin, Hajel Gabriella, Zentai Ildikó és Hajnal Ilona nevét. A sütemények eladásában segédkezett id. Orly Elvira, Magyar-Köpe Blanka és Kozák Piroska. Az élelmiszer eladásában segédkeztek Jacqueline és Monique de Roover, valamint ifj. Orly Elvira. A lángost adományozták Vörös Ilona és Máté, a készítésében segédkeztek Vörös Ilona és Máté, Vörös Dávid és Kamilla, Borbély Rozália, Kovács Éva, Fövenyessy Katalin, Kozák Imre, Magyary Ilona. Az italok árusításában segédkeztek Herczeg Tamás, Nagy Endre, Magyary András, Zentai György. A mosogatást elvégezte Bordás Zoltán. A pénztárt kezelte Bordás Piroska. A szállításban segédkeztek Vörös Máté és Ilona, Vörös Dávid, Hegedűs László és Gabriella, Magyar-Köpe Gábor, Nagy Ferenc, Fövenyessy Károly és Katalin, Papp Lajos és Nagy Mária, Orly Elvira, Fövenyessy Norbert, Megyesi Gizella, Magyary Ilona és András. A terítésnél és a dolgok kipakolásánál segített Torma Veronika és József. Mindezt a munkát felügyelte és irányította Fövenyessy Károly főgondnok és Megyesi Gizella nőegyleti elnöknő. A zenét szolgáltatta Rácz Árpád. Piknik hangulatát emelte az Eszterlanc Népi Együttes tánca.

Gyülekezetünk hálásan köszöni a magyar katolikus gyülekezet sok férfi és női tagjának a segítségét.

A piknik számára 3 sátrat adományozott Vörös Dávid és Kamilla.

Az Úr Isten áldja és őrizze minden résztvevő és segítő testvérünket!

AUGUSZTUS HAVI ADOMÁNYOK

N.N., Isten dicsőségére.....	\$ 50.00
John & Elisabeth Racz, Miroshichenko Ágnes emlékére.....	\$ 30.00
Eva T. Varga, Rev. Kornel Tessenyi emlékére.....	\$ 20.00
Emery & Priscilla Kozak, Mayer Antal emlékére.....	\$ 50.00
John & Kathy Kelemen, adomány.....	\$ 60.00
Elvira Orly & Philip Machell, adomány.....	\$ 100.00
Dr. Szabo Karoly & Magdolna, adomány.....	\$ 1000.00
Piroska & Zoltan Bordas, édesapám halálának 5-ik évfordulójára.....	\$ 30.00

SZEPTEMBER HAVI ADOMÁNYOK

Elvira Orly, adomány.....	\$ 50.00
Elvira Orly & Philip Machell, adomány.....	\$ 100.00
Leslie T. Andree, feleségem emlékére.....	\$ 30.00
Charles & Marta Moore, adomány.....	\$ 25.00
Laszlo & Edith Dittert, Isten dicsőségére.....	\$ 75.00
Elvira M. Orly, Orly Cyrill emlékére.....	\$ 150.00

A Presbitérium nagy szeretettel köszön minden adományt és segítséget. Az Úr Isten gazdag áldása legyen az adakozó testvéreinkkel!

- A Presbitérium szeretettel kéri egyháztagjainkat, hogy ne feledkezzenek meg az évi egyházfenntartói járulék befizetéséről, ezzel is támogatva kicsiny gyülekezetünk fennmaradását.

Gyülekezetünk betegeiért imádkoztunk. Kértük az Úristen kegyelmét életükre, hozza vissza beteg testvéreinket minél hamarabb köreinkbe. Betegek a következő személyek voltak: Fejér Sándor, Andree Varga Éva, Charles Moore és Márta, Hajnal Blanka és József, Rácz Erzsébet, Fabó Zsuzsa, Margit Leeman, Nagy Ferenc, Fabó László.

HIRDETÉSEK

Hirdetjük a Gyülekezetnek, hogy november 20-án, az istentisztelet után, 12:00 – 17:00 között, sor kerül a hagyományos őszi Ünnepi Bazárra. A bazáron hurka, kolbász, szalámi, sütemények, szaloncukor, díszítések, ajándékok, kézimunka, festmények vásárolhatók meg. A résztvevőket ebéd és lángos várja. Szeretettel várunk mindenkit!

AZ ÉV HÁTRALEVŐ PROGRAMJAI

November. 20	Vasárnap 12:00-17:00	Őszi Bazár
November. 27	Vasárnap 11:00	Advent - Úrvacsoraosztás - Thanksgiving
December. 03	Szombat 18:30	Mikulási disznótoros vacsora
December. 11	Vasárnap 11:00	Gyertyafényes istentisztelet - Ünnepi műsor
December. 25	Vasárnap 11:00	Karácsony - Úrvacsoraosztás

